

شورای عالی حوزه های علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله علیها) شهرستان اردبیل

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

اعتبار اذن ولی در ازدواج دختر از دید گاه

فقه و حقوق

استاد راهنما

سرکار خانم شهر بانو ستوده

استاد داور

حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای نظری

پژوهشگر

هاجر نیک برش

شهریور ۱۳۹۴

شورای عالی حوزه های علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله عليها) شهرستان اردبیل

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

اعتبار اذن ولی در ازدواج دختر از دید گاه

فقه و حقوق

استاد راهنما

سرکار خانم شهر بانو ستوده

استاد داور

حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای نظری

پژوهشگر

هاجر نیک برش

شهریور ۱۳۹۴

تحمیدیه

سپاس خدای را که سخنوران در ستودن او بمانند

و شمارندگان شمردن نعمت او ندانند

و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند

وسلام و درود بر محمد و خاندان پاک

و طاهران معصوم علیهم السلام هم آنان که وجودمان و امدار وجودشان است

و نفرین پیوسته بر دشمنان ایشان تا روز رستاخیز ...

تقدیم به:

محضر قطب دایره ی امکان، سر سلسله ی عالم خلقت ،

واسطه ی فیض الهی در جهان ، سر چشمه ی آب حیات ،

محیی احکام قرآن و شریعت، التیام بخش دل های درد مندان ،

مهدی موعود ، صاحب العصر والزمان علیه السلام آن سفر کرده که

هرگز از میان دوستان برون نرفته ، هر کجا باشد خداوند نگهدارش باد.

نتیجه

در این تحقیق به این نتیجه رسیده ایم که فقهای شیعه و سنی ولایت را از آن پدر وجد پدری، برخی از آنها حاکم و قیم و برخی ولایت جد مادری را در باره دختر را پذیرفته اند. همچنین استقلال یا عدم اختیار دختر بالغه باکره و دختر غیر باکره خرد سال را که یکی از جنجال برانگیزترین مطالب در عرصه فقه و حقوق است را مطرح نموده و به نقد و بررسی و دلایل هر کدام پرداخته اند. امامیه معتقد است که ولایت منحصرأً به عهده ی پدر وجد پدری است اگر آن دو باهم حضور داشته باشند ولایتشان در عرض یکدیگر نافذ خواهد بود بعضی از فقهای ایشان مادر وجد مادری را در ازدواج فرزند معتبر می دانند اما شافعی ها تنها اختلافی که با امامیه دارند این است که آن ها ولایت جد را در طول ولایت پدر قرار می دهند حنبلی ها نیز ابتدا ولایت را از آن پدر می دانند و در باب نکاح وصی پدر را بر جد پدری مقدم می شمارند هر چند بعضی از فقهای ایشان نظر مخالف را ذکر کرده اند. مالکی ها هم ولایت وصی را مشروط به وقتی می دانند که پدر زوج در وصیتش به وصی، اجازه ی نکاح او را داده باشد. اما حنفی ها ابتدا ولایت پدر و سپس جد پدری را پذیرفته اند. فقها در مورد ولایت یا عدم بر دختر باکره ای که رشیده و بالغه است اختلاف نظر دارند به اعتقاد مالکی، شافعی، و حنبلی ولایت بر چنین دختری ثابت است ابو حنیفه و پیروان او درست برعکس این نظر اعتقاد دارند و فقهای امامیه نظرات گوناگونی دارند که مهم ترین آن ها سه نظریه زیر است: الف- استقلال دختر به طور مطلق ب- عدم اختیار به طور مطلق ج- تشریک در ولایت که بسیاری از فقهای قدیم و جدید به این ره رفته اند و قانون مدنی جمهوری اسلامی نیز این نظریه را پذیرفته است.

اما در مورد ازدواج دختر غیر باکره به طور کلی چه خرد سال باشد و چه رشیده استقلال دختر را نظر داده اند.

همچنین نظرات مختلفی در مورد سقوط ولایت پدر وجد پدری و نظرات مختلف مراجع تقلید در مورد ولایت، ازدواج دختر باکره و غیر باکره و ساقط شدن ولایت و تراحم ولایت پدر وجد پدری نیز ارائه شده است.

منابع و مأخذ

* قرآن

۱- امامی، اسد الله، حسین، صفایی، مختصر حقوق خانواده، چاپ ۲۱، تهران، انتشارات

میزان، ۱۳۸۸.

۲- انصافداران، محمد رضا، قوانین و مقررات خانواده در نظام حقوقی ایران و رویه قضایی،

چاپ اول، تهران، انتشارات جنگل جاودانه، ۱۳۹۱.

۳- انصاری، مسعود، محمد علی، طاهری، دانشنامه حقوق خصوصی، ج ۳، چاپ

اول، تهران، انتشارات محراب فکر، ۱۳۸۴.

۴- باختر، احمد، ازدواج و طلاق در آئینه قوانین و رویه قضایی، چاپ سوم، تهران، انتشارات

خرسندی، ۱۳۹۲.

۵- برجردی، حسین، منابع فقه شیعه نکاح ۱، احمد اسماعیل تبار، احمد رضا حسینی، مهدی

حسینیان قمی، ج ۲۵، چاپ اول، تهران، انتشارات فرهنگ سبز، ۱۳۸۹.

۶- تولایی، علی، نگرشی تاریخی بر جایگاه مصلحت در فقه امامیه، چاپ اول، قم، موسسه

بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه) ۱۳۹۱.

۷- تبریزی، جواد، استفتائات جدید، ج ۲، چاپ اول، قم، انتشارات سرور، ۱۳۸۵.

۸- جعفر زاده، علی، حقوق مدنی خانواده نکاح و انحلال آن، چاپ دوم، تهران، انتشارات جاودانه جنگل، ۱۳۹۰.

۹- جوادی آملی، عبد الله، ولایت فقیه-ولایت فقاہت و عدالت، چاپ ششم، قم، نشر اسراء، ۱۳۸۵

۱۰- حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل و سائل الشیعہ الی مسائل الشریعہ، ج ۷، باب ۶ از ابواب نکاح، قم، منشورات ذوی القربی، ۱۳۸۷.

۱۱- راغب اصفهانی، حسین، مفردات الفاظ قرآن، مصطفی رحیمی نیا، چاپ دوم، تهران، نشر سبحان، ۱۳۸۶.

۱۲- راشدی، لطیف، سعید، راشدی، رساله توضیح المسائل (نه مرجع)، چاپ دوم، تهران، موسسه فرهنگی تسنیم، ۱۳۸۶.

۱۳- شمس الدین، محمد جعفر، نکاح و طلاق در مذاهب ۵ گانه، محمد رضا واحدی، چاپ اول، تهران، نشر خرسندی، ۱۳۹۱.

۱۴- شاه ملک پور، حسن، فقه آسان ترجمه و شرح متن لمعه، رشت، انتشارات حق شناس، ۱۳۸۹.

۱۵- صبور ازلیقی، مختار، متون فقه ۱، چاپ اول، تهران، نشر مهاجر، ۱۳۸۸.

۱۶- صادقی، محمد، احوال شخصیه اهل سنت نکاح در مذهب شافعی و حنفی، چاپ اول، تهران، انتشارات خرسندی، ۱۳۸۹.

- ۱۷- الطباطبائی الحکیم، محسن، مستمسک العروه الوثقی، ج ۱۳، چاپ سوم، قم، نشر دار الهدی، ۱۳۸۹.
- ۱۸- الطباطبائی یزدی، محمد کاظم، غایه القصوى فی ترجمه عروه الوثقی، ترجمه عباس قمی، ج ۱، چاپ دوم، قم، انتشارات صبح پیروزی، ۱۳۹۰.
- ۱۹- عاملی، زین الدین، الروضه البهیمه فی شرح اللمعه الدمشقیه، حمید مسجد سرائی، ج ۱۶، چاپ سوم، قم، نشر پیام نوآور، ۱۳۹۰.
- ۲۰- قزوینی، محمد ابراهیم، حقوق مدنی بررسی فقهی و حقوق خانواده، چاپ اول، تهران، انتشارات راه نوین، ۱۳۹۰.
- ۲۱- قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، ج اول، چاپ ۱۱، تهران، نشر دارالکتب السلامیه، ۱۳۸۶.
- ۲۲- کاتوزیان، ناصر، حقوق مدنی خانواده، چاپ اول، تهران، نشر یلدا، ۱۳۷۵.
- ۲۳- کاظمی، کاظم، دانستنی ها واحکام ازدواج از دیدگاه علما ومراجع تقلید، چاپ چهارم، مشهد، نشر پیوند با امام (ره)، ۱۳۹۲.
- ۲۴- لطفی، اسد الله، حقوق خانواده، ج ۱، چاپ دوم، تهران، انتشارات خرسندی، ۱۳۹۲.
- ۲۵- فاضل لنکرانی، محمد، جامع المسائل، ج ۲، چاپ یازدهم، قم، ۱۳۸۳.
- ۲۶- موسوی خمینی، روح الله، تحریر الوسیله، ج ۲، چاپ سوم، قم، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۹.

- ۲۷- معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، ج ۱، چاپ دوم، تهران، انتشارات نامن، ۱۳۸۶.
- ۲۸- محقق داماد، مصطفی، بررسی فقهی حقوق خانواده نکاح و انحلال آن، چاپ ۱۵، تهران، نشر علوم اسلامی، ۱۳۸۷.
- ۲۹- مطهری، مرتضی، حقوق زن در اسلام، چاپ ۶۲، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۸۸.
- ۳۰- محقق حلی، جعفر بن حسن، شرائع الاسلام فی مسائل الحلال والحرام، ج ۱ و ۲، چاپ ۱۵، تهران، انتشارات خرسندی، ۱۳۸۹.
- ۳۱- معاونت آموزش قوه قضاییه، مجموعه نظریات مشورتی فقهی امور حقوقی، ج ۴، چاپ اول، تهران، انتشارات جنگل، ۱۳۸۸.
- ۳۲- معلوف، لوئیس، فرهنگ بزرگ جامع نوین ترجمه ی المنجد، محمد بندر ریگی، ج ۱، چاپ ۵، تهران، نشر ایران، ۱۳۸۲.
- ۳۳- نجفی، محمد حسن، جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، ج ۲۹، چاپ سوم، تهران، انتشارات اسلامی، ۱۳۷۴.
- ۳۴- نکو نام، محمد رضا، بلندای فقه شیعه، ج ۶، چاپ اول، تهران، نشر صبح فردا، ۱۳۹۰.
- ۳۵- وحیدی، محمد، احکام خانواده، چاپ دوم، قم، مرکز نشر هاجر، ۱۳۸۷.